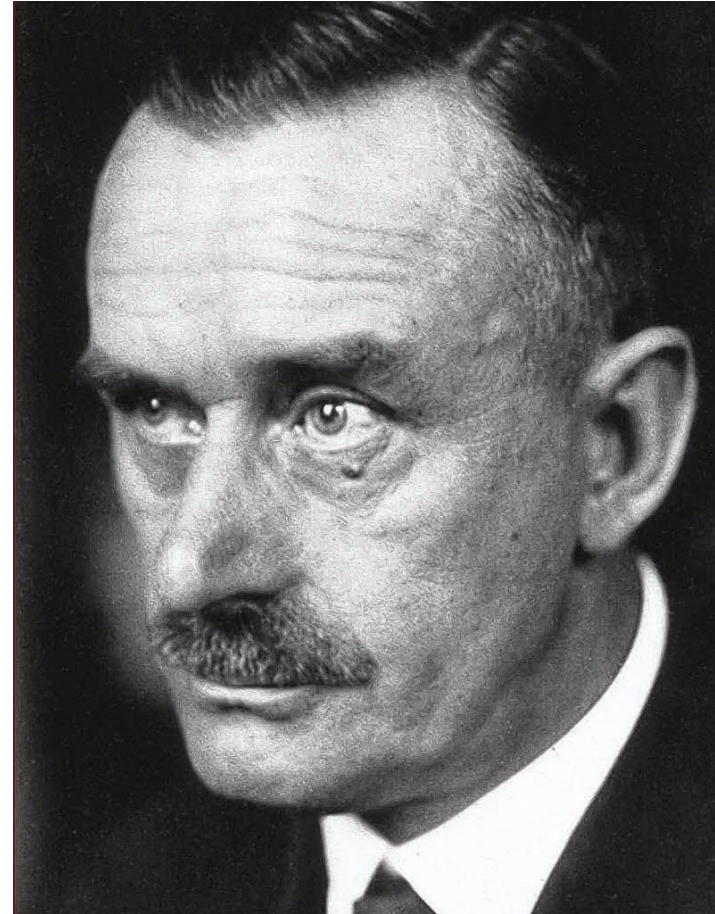

Nobelova cena pro Thomase Manna

- 1929 získal cenu „za nejvýznačnější literární dílo v ideálním směru“ ThM
- Carl Spitteler, 1919 (po 7 letech)
- Gerhart Hauptmann, nobelista roku 1912, navrhl ThM 1924.
- Kdo rozhodoval?
- Literární historik Henrik Schück a Erik Axel Karlfeldt, který sám dostal Nob. cenu 1931; žurnalista a básník Anders Österling a předseda Nobelova výboru Per Hallström, romanopisec a překladatel Shakespeara. Halström propagoval románovou prvotinu "Buddenbrooks" (1901).

Kdo mohl nominovat autora na Nobelovu cenu za literaturu?

- Členové Švédské akademie (Kungliga Vitterhets, Historie och Antikvitets Akademien)
- Všichni vysokoškolští profesoři literatury, estetiky a historie
- Dřívější nobelisté
- Nobelův výboru Švédské akademie
- Österling tvrdil 1924, že je třeba vyčkat na dokončení románu *Der Zauberberg* (1924 Wladyslaw Reymont za jeho velký národní epos *Sedláci*). Österling navrhl ThM znovu 1928. Nakonec se ale sám zasazoval o Maxima Gorkého. Cenu dostal Henri Bergson (odloženou za rok 1927) a Sigrid Undsetová.

Zdůvodnění roku 1929

- Buddenbrookovi: „vrchol současné románové tvorby vůbec“:
- „Svým lidským obsahem, byť ne velkolepým stylem se blíží klasickému realismu Tolstého a prokazuje svou svébytnost již rozdíly v zobrazeném prostředí a kultuře – u německého autora je to měšťanstvo, zatímco o ruského autora to byla šlechta.“
- „stejně dokonalé jsou rozsáhlejší povídky ‚Tristan‘ a ‚Tonio Kröger‘, v nichž s ThM. odvážně zastává zdravé, prozaické jednoduchosti života proti estetické vyumělkovanosti“.
- *Čarovná hora/ Kouzelný vrch* ve zdůvodnění chybí. Modernismus byl v Nobelovu výboru byl považován za podezřelý.
-
-

Zaprotokolaná výhrada Erika Axela Karlfeldta

- 28 let od vydání Buddenbrookových je příliš dlouhá doba a *Der Zauberberg* není vhodné dílo pro udělení Nobelovy ceny.
- Kjell Espmark, 1988 (*Der Nobelpreis für Literatur. Prinzipien und Bewertungen hinter den Entscheidungen*): "senzační potrestání" ThM za jeho poslední román z roku 1924.
- 1948 nominován podruhé jako svědomí Němců a autor románů *Joseph und seine Brüder* (1933-43), *Lotte in Weimar* (1939) a zvláště *Doktor Faustus* (1947), ale podruhé nikdo cenu nedostal.
-
-

Reakce Thomase Manna

- „cena udělená po 17 letech poprvé zase do Německa, mě v nedávných letech, pokud jsem zaslechl, jen o fous minula, a tak zprávu nepřijímám nepřipraven. Ležela na mé cestě – říkám to bez povýšenosti, klidně, byť ne bez zájmu. Hodnotím charakter svého osudu, své role na této zemi, k níž už nějak tento dvojsmyslný lesk úspěchu patří a kterou posuzuji z čistě lidské stránky, aniž bych ji duchovně chtěl přeceňovat“

Aleš Urválek

- Myšlenky z války (Gedanken im Kriege), publikovány v listopadu 1914 v *Die neue Rundschau*:
- *Umění je daleko toho, aby bylo niterně zainteresované na pokroku a osvícenství, na pohodlí společenské smlouvy, zkrátka na civilizování lidstva. [...] k vášním a přirozenosti má umění bližší vztah nežli k rozumu a duchu. Jestliže se tváří revolučně, činí tak živelně, nikoli ve smyslu pokroku. (191/192)*

Aleš Urválek

- *Lidé je [umění] uctívali tím, že je prohlásili za blízké náboženství a tělesné lásce. Je možné je přiřadit ještě k jedné elementární a základní síle života, která nyní opět rozechvívá náš kontinent a srdce nás všech: mám na mysli válku. (192)*
- *Válka! To, co jsem zažívali, bylo očistné, osvobozující, nesmírně povzbudivé. Mluvili o tom básníci, jen o tom. [...] válka sama o sobě, jako navštívení, jako morální nutnost [...] Veškerá německá ctnost a krása, jak jsme nyní viděli, se může rozvinout teprve ve válce. Mír Německu ne vždy sluší, v míru člověk leckdy zapomněl, jak je Německo krásné. (195)*

Úvahy nepolitického člověka (1918)

- 280: polemika s Heinrichem Mannem, Romainem Rolandem a Émilem Zolou.
- Duch vs. politika
- Kultura vs. civilizace
- Básník (Dichter) vs. literát
- 290. *právě v roce 1900, když jsem dosáhl pětadvaceti let, začala náhle klesat plodnost. V tento moment, přesně v roce, kdy vyšla kniha Buddenbrookovi, příběh šlechtění, sublimace a úpadku jednoho německého měšťanského kmene, tato navýsost německá kniha, která stejně bezpochyby svědčí o úpadku národního zdraví ...*

Tonio Kröger, 1903:

je možné být estét a přesto se hluboce dotýkat politických otázek

- Das Reich der Kunst nimmt zu, und das der Gesundheit und Unschuld nimmt ab auf Erden. Man sollte, was noch davon übrig ist, aufs sorgfältigste **konservieren**, und man sollte nicht Leute, die viel lieber in Pferdebüchern mit Momentaufnahmen lesen, zur Poesie verführen wollen!

*Říše umění přibývá, zato říše zdraví a nevinnosti ubývá. Měli bychom tedy to, co tu zbylo, **uchovávat** co nejpečlivěji a neměli bychom svádět k poezii lidi, kteří čtou mnohem raději ilustrované knížky o koních.*

Deutsche Ansprache. Ein Appell an die Vernunft , 17.10.1930

- Politično jako sféra přísně oddělená od estetična.
- Sebekriticky doznává, že politika NSDAP se mohla opřít starší hlasy měšťanského tábora jako byl ten jeho *Von deutscher Republik*, 1922.
- Vyvrací předsudky o sociální demokracii.
- Kritika NSDAP
-
- Sie sei nicht **marxistisch** in einem schrecklichen Sinne, sondern **sozial**, sie sei nicht **internationalisistisch** in einem verräterischen Sinne, sondern habe **1918 das Reich gerettet**, sie sei nicht materialistisch und kulturlos, sondern **geistfreundlich** in ihrer Praxis.
- Ist das deutsch?

Otevřený dopis Eduardu Korrodimu, red. NZZ, 3. 2. 1936

- Die tiefe, von tausend menschlichen und moralischen und ästhetischen Einzelbeobachtungen und -eindrücken täglich gestützte und genährte Überzeugung, **daß aus der gegenwärtigen deutschen Herrschaft nichts Gutes kommen kann, für Deutschland nicht und für die Welt nicht**, - diese Überzeugung hat mich das Land meiden lassen, in dessen geistiger Überlieferung ich tiefer wurzele als diejenigen, die seit drei Jahren schwanken, ob sie es wagen sollen, mir vor aller Welt mein Deutschtum abzusprechen. Und bis zum Grunde meines Gewissens bin ich dessen sicher, daß ich vor Mit- und Nachwelt recht getan, mich zu denen zu stellen, für welche die Worte eines wahrhaft adeligen deutschen Dichters gelten:

Otevřený dopis Eduardu Korrodimu

- „Doch wer aus voller Seele haßt das Schlechte,
- Auch aus der Heimat wird es ihn verjagen,
- Wenn dort verehrt es wird vom Volk der Knechte,
- Weit klüger ist's dem Vaterland entsagen,
- Als unter einem kindischen Geschlechte
- Das Joch des blinden Pöbelhasses tragen.“
-
-

Es sehnt sich ewig dieser Geist ins Weite von August Graf von Platen

Bruder Hitler, 1938:

trapný bratr umělec, jen narcis usilující o potlesk

- Ein Künstler, ein Bruder. [...] Ich glaube gern, ja ich bin dessen sicher, daß eine Zukunft im Kommen ist, die geistig unkontrollierte Kunst, **Kunst als schwarze Magie und hirnlos unverantwortliche Instinktgeburt** ebenso sehr verachten wird, wie menschlich schwache Zeiten, gleich der unsrigen, in Bewunderung davor ersterben. Kunst ist freilich nicht nur Licht und Geist, aber sie ist auch nicht nur Dunkelgebräu und blinde Ausgeburt der tellurischen Unterwelt, nicht nur „Leben“. Deutlicher und glücklicher als bisher wird Künstlertum sich in Zukunft **als einen helleren Zauber** erkennen und manifestieren: als ein beflügeltes hermetisch-mondverwandtes Mittlertum zwischen Geist und Leben. Aber Mittlertum selbst ist Geist.

Tagebuch, 27. 11. 1937

- Demokratický idealismus? Věřím v něj? Neprojektuji se do něj jen jako do nějaké role?
- Denke ich mich nicht nur hinain wie in eine Rolle?

Frank Thiess ho vyzval k návratu do rozbombardovaného Německa

- Wozu? Um mich selber verwüsten zu lassen, will sagen, um zunächst einmal festlichen Wiedereinzug zu kosten, als einer, der recht behalten hat, was keine angenehme Rolle ist. **Mich dann als Bannerträger einer mir noch ganz schleierhaften neudeutschen geistigen Bewegung aufzuwerfen**, mich, mit Eifer zwar, auf den Weg der Politik zu begeben und binnen kurzem zermürbt, aufgerieben, verdächtigt überall, beim Deutschtum wie bei der Okkupation, auf den das Wort aller Toren zutrifft: „**Ich habe es doch gut gemeint**“, **dann ein bedauerliches Torenende zu finden?** Welche Tücke, welche geheime Lust am Ruinieren sich hinter diesem anmutigen Vorschlag verbirgt, ich mag es nicht ergründen.

Proč číst Thomase Manna ?

- ***REINER KUNZE:***
- Nachruf auf Thomas G. Masaryk.
- ThM: Mögen seinesgleichen, in welcher individuellen und nationalen Erscheinung auch immer, wieder auf Erden weilen, wenn eine europäische Konföderation nach ihrem gemeinsamen Oberhaupt Ausblick hält.
- Kéž by se lidé jemu podobní, ať už jako individuality či příslušníci národa, zase objevili na této zemi, až se bude evropská konfederace rozhlížet po svém nejvyšším představiteli.

Proseč, 1936

- An die gesittete Welt. Politische Schriften und Reden im Exil
- Frankfurter Ausgabe. Hrsg. von Peter de Mendelssohn.
-
- R. Fleischmann. 6. 8. 1936 v Küssnacht u T. Mann. Proseč udělila ThM domovské právo, aby mohli on a jeho rodina získat československé státní občanství. Mann požadoval, aby vše proběhlo v tichosti a neohrozilo to vydávání jeho knížek v Německu. 12. I. 1937 převzal se synem Golo Mannem a se svou ženou Katjou v Proseči domovský list.
-
-

Epik z ducha hudby. 20/1 [T. Mann]
Tomáš Mann mluví, LN 12.5. 1936. S. 1-2

- V lednu 1935: Leiden und Größe Richard Wagners
- 1936: Freud und die Zukunft

Proč číst Thomase Manna?

- Ztělesňuje víc než jen sebe, totiž tápání německví, jeho dobré i neblahé tradice ve 20. století. Christa Wolf:
- Hans Castorp, dobrosrdečný hříšník, odchází do války:
- Fahr wohl – du lebest nun oder bleibest! Deine Aussichten sind schlecht... und wir möchten – nicht hoch wetten, daß du davonkommst. Ehrlich gestanden, lassen wir ziemlich unbekümmert die Frage offen.

Vratislav Jiljí Slezák: Měj se dobře – žiješ-li, nebo přežiješ! Valné vyhlídky nemáš; ... moc nedáme za to, že bys z ní vyvázl. Poctivě přiznáváme, že tu otázku celkem bez starostí ponecháváme otevřenou.

Proč číst Thomase Manna?

- Předznamenání / *Vorsatz* k románu *Der Zauberberg*
- Hodláme vyprávět příběh Hanse Castorpa nikoli kvůli jeho osobě ... ale pro příběh samotný. ... udál se velmi dávno, vlastně je, abychom tak řekli, už dlouho pokrytý ušlechtilou patinou dějin
- Tahle historie je mnohem starší, než kolik je jí let ...
- Vysoký stupeň odvanutosti (die hochgradige Verfloessenheit) našeho příběhu je dán tím, že se odehrává před určitým přelomem a předělem, jenž přivodil propastné rozštěpení.

Předznamenání / Vorsatz , Der Zauberberg

- Ale není minulostní ráz nějakého příběhu tím hlubší, úplnější a pohádkovější, čím těsněji se před tím „předtím“ odehrává?
- Budeme jej vyprávět obšírně, přesně a důkladně – copak zábavnost a nudnost příběhu byla kdysi závislá na tom, kolik prostoru a času příběh zabírá? Z ódia přehnané pečlivosti strach nemáme, kloníme se totiž spíš k názoru, že pouze důkladnost dokáže opravdu pobavit.

Romanwerk

- Buddenbrooks. Verfall einer Familie 1901
- Königliche Hoheit 1909
- Der Zauberberg 1924
- Joseph und seine Brüder 1933-1943
- Lotte in Weimar 1939
- Doktor Faustus 1947
- Der Erwählte 1951
- Die Bekenntnisse des Hochstaplers Felix Krull. Der Memoiren erster Teil 1954

Erzählungen

- Luischen, 1900
- Die Hungernden, 1903
- Tonio Kröger, 1903
- Tristan, 1903
- Der Tod in Venedig, 1912
- Herr und Hund, 1918
- Wälsungenblut, 1921
- Unordnung und frühes Leid, 1926
- Mario und der Zauberer, 1930
-

Navrhované seminárky

Groteskní styl povídky Luischen.

Esej *Leiden und Größe Richard Wagners a wágneriáni*

Další témata je možná domluvit přímo s přednášejícím.